

Seabird populations in Britain and Ireland. P.I. Mitchell, S.F. Newton, N. Ratcliffe & T.E. Dunn 2004. T. & A.D. Poyser, London. ISBN 0-7136-6901-2. 511pp. Prijs £ 35,-, harde kaft.

Seabird 2000 was het derde landelijke programma op de Britse Eilanden dat tot doel had om de zeevogelpopulaties daar te inventariseren. De beide eerste tellingen zijn vastgelegd in kloeki boekwerken (Cramp *et al.* 1974, *The Seabirds of Britain and Ireland*, Collins; Lloyd *et al.* 1991, *The Status of Seabirds in Britain and Ireland*, Poyser) en van deze traditie is niet afgeweken. Sterker nog, de boeken worden met elke ronde groter, dikker en gelukkig ook steeds beter. Deze laatste uitgave is 'een Poyser', maar conform de huidige tijdgeest met kleurenfoto's, kleurenkaarten en zelfs hier en daar grafieken in kleur. De inleidende hoofdstukken gaan uitgebreid in op de gebruikte technieken, zowel waar het gaat om de tellingen in het veld als wat betreft de verwerking en analyse van de gegevens. Grote stappen voorwaarts zijn gezet bij inventarisaties van 's nachts aan land komende holenbroeders zoals Noordse Pijlstormvogel en Stormvogeltje. Het gebruik van een endoscoop om de bewoning van verdachte holletjes en spleten te controleren, gecombineerd met geluidstapes om broedvogels of jonge vogels vocaal te activeren, en de geslaagde pogingen om veel van de meest afgelegen rotseilandjes te bezoeken maken dit de meest uitgebreide en tevens meest nauwkeurige telling van deze 'lastige' soorten in onze buurlanden. Eén van de resultaten, 332 267 (spreiding 305 072-374 067) kennelijk bezette nestholten van Noordse Pijlstormvogels op de Britse Eilanden en in Ierland, moet onze zeetrekellende landgenoten tot bescheidenheid dwingen. De recente invasie in september 2004 bracht vele honderden vogels langs onze kust; minder dan 0.4% van wat er in onze onmiddellijke omgeving tot broeden komt. Inishooskert (Kerry, Ierland) bleek 27 000 Stormvogeltjes te huisvesten en werd daarmee de grootste bekende kolonie ter wereld.

De soortbesprekingen werden allemaal door afzonderlijke auteurs geschreven. De richtlijnen zijn ongetwijfeld streng geweest en de eindredactie grondig, want er is geen onbalans in het boek ontstaan als gevolg van verschillende schrijfstijlen. Wel zijn sommige auteurs ijveriger geweest dan andere bij het raadplegen van oorspronkelijke (niet-Engelstalige) bronnen. De op de Britse Eilan-

den verzamelde gegevens worden steevast in een internationale context geplaatst door de broedvogelaantallen in andere delen van de wereld toe te voegen. De poedelprijs voor de meest gemakzuchtige analyse gaat naar Brian Madden en Stephen Newton (Zilvermeeuw), die voor de populaties in de rest van de wereld in alle gevallen verwijzen naar het nota bene teruggetrokken *Gulls of Europe, Asia and North America* van Malling Olsen & Larsson (Helm, 2003). Het is te hopen dat de auteurs van het grootste foutenfeest van de laatste jaren in elk geval nauwkeurig zijn geweest bij hun weergave van broedpopulaties! Jim Reid (Grote Mantelmeeuw) heeft het meest zijn best gedaan om oorspronkelijke gegevens te traceren en te citeren. Alleen voor Estland en de Færøer Eilanden verwijst Reid naar een rapport van BirdLife International.

Omdat het al een derde poging is om de broedvogelaantallen te tellen is er alle reden om in te gaan op veranderingen in de populaties. Zo die niet door veranderde methoden zijn veroorzaakt (Zwarte Zeekoet), zijn de achtergronden en oorzaken daarvan allerminst eenduidig. Niemand verwacht dat een populatie stabiel is. Zelfs langlevende soorten met kleine legsels (meestal maar één ei) blijken snel in aantal te kunnen toenemen en nieuwe gebieden te koloniseren. Het afnemen of zelfs weer verdwijnen is meestal evenmin geleidelijk, al zenden plotseling instortende populaties vaak al jarenlang signalen uit in de vorm van teruglopend reproductief succes. De gedetailleerde weergave van de gegevens, lange tabellen waarin op zijn minst op het niveau van county de populatie van nu wordt vergeleken met die tijdens de voorgaande inventarisaties, maakt dat we een goed idee krijgen van regionale trends. Er is bijna geen enkele soort die in de gehele areaal toeneemt of verdwijnt; er zijn wel gebieden waar veel soorten een bepaalde ontwikkeling doormaken. Zo staan de zeevogels op de Shetland Eilanden nu al jaren onder druk en naast 'gevoelige' soorten zoals Noordse Stern en Drieteenmeeuw, maken daar de laatste jaren ook bijvoorbeeld Grote Jager en Zeekoet moeilijke tijden door. Een voorbeeld van een soort die het vrijwel overal moeilijk heeft is de Kleine Jager. Met bijna 90% van de broedvogels geconcentreerd op de Shetland en Orkney Eilanden, moet een afname van 31% sinds 1992 op juist die eilandengroepen als een slecht teken worden opgevat. Concurrentie met de tot voor kort steeds

verder uitbreidende Grote Jager wordt als één van de voornaamste oorzaken genoemd. Klimaatinvloeden op deze soort, die hier aan de zuidrand van zijn verspreidingsgebied voorkomt, moeten uiteraard niet worden uitgesloten, maar zijn veel moeilijker aan te tonen.

De vogelfoto's zijn van wisselende kwaliteit. Sommige, zoals die van de Alk en de Grote Stern, blinken uit door grote scherptediepte en een fraaie compositie, terwijl andere, zoals die van de Zwarte Zeekoet met een Botervis, wazig en slecht belicht zijn. Het boek bevat echter een enorme hoeveelheid waardevolle gegevens en is een onvermijdelijke aanschaf voor iedereen die zeevogels ook maar enigszins interessant vindt. De tekeningen van Ian Rendsall, de kleurenfoto's van kolonies en de heldere verspreidingskaarten maken het een aantrekkelijk boek. Dankzij de 11 sponsors is het bovendien een betaalbare uitgave gebleven. - *Kees (C.J.) Camphuysen*

Die Vogelstimmen Europas, Nordafrikas und Vorderasiens. Andreas Schulze. Musikverlag Ample, München, www.birdsongs.de. ISBN 3-935329-49-0. Prijs €69,30.

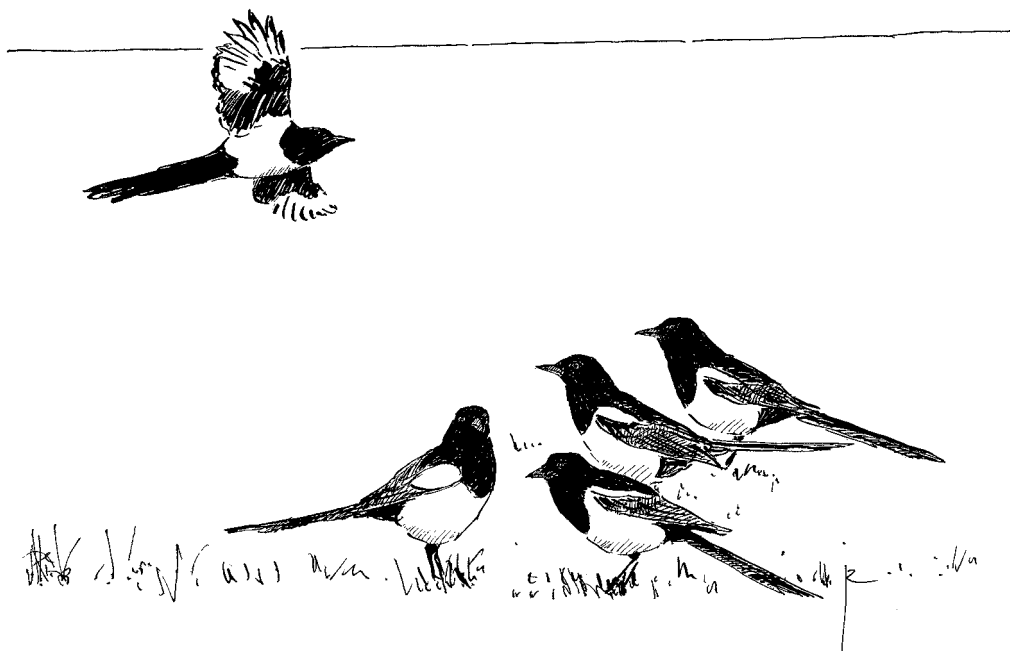
Enige tijd geleden heeft de Duitse muziekuitgeverij Ample een nieuwe CD-box uitgebracht waarop de geluiden van liefst 819 vogelsoorten staan weergegeven. De box bestaat uit 17 CD's en bevat 2817 geluidsopnamen. De totale speelduur is 19 uur en 20 minuten. Van vrijwel alle 600 broedvogelsoorten uit het West-Palearctische gebied is het geluid opgenomen, terwijl ook het grootste deel van de niet-broedvogelsoorten wordt behandeld. De opnamen van meer algemene soorten komen ruim aan bod (vaak meerdere type geluiden en zowel zang als roep), maar van zeldzame soorten is vaak maar een enkele (korte) opname aanwezig. De duur van de opnamen varieert van een twintigtal seconden tot enkele minuten. De box bevat een boekje waarin een korte toelichting op de CD's wordt gegeven. Per vogelsoort zijn één of meer tracks aanwezig (meerdere roepgeluiden en/of zang afzonderlijk) en in het boekje wordt per track informatie over het geluid gegeven, inclusief eventuele achtergrondgeluiden. De achtergrondinformatie over de soorten zelf is beperkt gehouden, maar deze is immers eenvoudig in de beschikbare handboeken terug te vinden. Bij een CD-speler of computer met CD-tekst-functie wordt in het display ook de naam van het fragment weergegeven. De opnamen zijn vooral gemaakt door Andreas Schul-

ze, maar zijn ook afkomstig uit de archieven van anderen. Sommige geluidsfragmenten zijn dan ook bekend van eerder uitgebrachte CD's.

De opnamen hebben een goede kwaliteit. De vogelsoorten zijn systematisch gerangschikt, waardoor het gemakkelijk is om verwante soorten met elkaar te vergelijken. Het tekstboekje is in het Duits uitgevoerd, waarbij ook de wetenschappelijke naam is opgenomen. Via de twee indexen, zowel voor Duitse als wetenschappelijke naam, is makkelijk de soort te vinden. Voor veel vogelaars zal de Duitse naam problemen op kunnen leveren, maar gelukkig is op de homepage van de uitgever (<http://www.birdsongs.de/birdsongs.pdf>) ook een Engelse vertaling als pdf-bestand beschikbaar. In vergelijking met andere CD's met vogelgeluiden valt deze nieuwe uitgave op door zijn volledigheid en de goede documentatie bij elke opname. Voor iedereen die zich verdiept in vogelgeluiden is de uitgave zeker een aanrader. Slechts twee, zeer kleine nadelen heb ik kunnen bedenken. De eerste hangt samen met de verpakkingswijze: de CD's zijn in de box in een plastic hoesje verpakt. Indien je CD 15 wilt hebben en je legt de rest naast de box, dan gaat het overzicht in de stapel gemakkelijk verloren. Het tweede nadeel is vooral een luxe-probleem. Indien je in het voorjaar weer even enkele soorten wilt bijspijkeren, heb je toch de neiging een CD te pakken met een wat oudere en compactere weergave, zoals de CD's van Roché (*Tous les oiseaux d'Europe*) met 99 soorten per CD. Gezien de aanschafprijs van €69,30 (excl. verzendkosten) krijg je echter met deze nieuwe CD-box veel waar voor je geld. - *Theo Boudewijn*

Tussen Haringvliet en Grevelingen, De vogels van Goeree-Overflakkee. Breedveld S., A. van Dam, W.J. Hollaar, K. Tanis, B. van der Velden & G. de Zoete 2004 (red.). Vereniging voor Natuur- en Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee, Middeharnis. ISBN 90-9017946-1. 264p. Prijs €33,50 (incl. verzendkosten)

Een 25-jarig jubileum vormt voor menig vogelwerkgroep een goede aanleiding om hun werk te presenteren. Het resultaat is voor de buitenwacht vaak een grote verrassing, voor degenen die het hebben samengesteld allerminst. Lokale avifauna's zijn veelal een zware bevalling en daar lijkt deze geen uitzondering op. Maar dan is er ook een inspirerend boek over de vogels van het Zuid-Hollandse eiland Goeree-Overflakkee, samengesteld door 21 auteurs, 12 fotografen en zes redactieleden.

De vogels van Goeree-Overflakkee is geen klassieke avifauna, maar biedt in 30 hoofdstukken een beeld van onder andere de vele natuurgebieden van het eiland en de mensen die hiermee verbonden zijn. De lezer kan via de hoofdstukken rondzwerven over het eiland; te beginnen bij de Voordelta, de duinen en verder gebieden als Kwade Hoek, Slijkplaat en de landelijk vermaarde Ventjagersplaten en Krammerse Slikken. De brede opzet van het boek wordt geïllustreerd door hoofdstukken met titels als "De Ivoormeeuw van Stellendam, een uitbundig vogelaarsfestival", "Op mussenjacht", "Eendekooien op Goeree-Overflakkee" en het in dialect geschreven "Kiewietseiers gaere". Ook de mens achter de vogels krijgt aandacht. Allereerst de geschiedenis van de natuurbescherming op het eiland en verder een interview met een jachtopziener ("er zijn gewoon veel te veel kraaien en eksters") en vogelwachter van Hompelvoet Kees de Kraker. Mooie beschrijvingen, zeker voor de lokale lezer. Het boek sluit af met een avifaunistische lijst. Hierin is niet alleen aandacht voor de dwaalgasten, maar ook voor de in de winter zeer talrijk voorkomende watervogels. Van alle broedvogels is een schatting gemaakt van de populatie. Zo blijkt de Veldleeuwrik afgenomen te zijn van 3500-4500 paren in de jaren zeventig tot 500-520

paren rond 2000. De Ekster blijkt inderdaad betere tijden te kennen op het eiland: van nog geen 10 in de zeventiger jaren naar 250-300 paren in 2000. In de winter bedraagt de populatie 600-700 exemplaren (met groepen tot 100 vogels).

Zonder afbreuk te willen doen aan de levendige inhoud van het boek, zijn er een paar minpunten te noemen. Een gemis is een samenvattend hoofdstuk waarin voor alle gebieden samen de balans wordt opgemaakt van alle ontwikkelingen die zijn geschetst. Het hoofdstuk "Internationale toetsingskaders" komt wat gehaast over. Toch een interessant onderwerp voor een eiland dat volledig is omringd door Vogelrichtlijngebieden! Tot slot de vormgeving van het boek, die doet geen recht aan de kwaliteit van de inhoud. Met name de schuin geplaatste titels springen in het oog en geven het gevoel van misplaatste creativiteit. Meer creativiteit had wel gemogen bij de vele klein geplaatste foto's die helaas deels wat flets zijn overgekomen.

"Tussen Haringvliet en Grevelingen" nodigt uit tot een verkenning van het eiland. Voor de vogelaars die het veelal in de winter bezoeken biedt het de mogelijkheid ook thuis verder in de rijke vogelwereld van Goeree-Overflakkee te duiken.

- Michiel van der Weide

Oproep

Een landelijk meldpunt voor verkeersslachtoffers onder Steenuilen.

Sinds 13 november 2004 is er een landelijk meldpunt voor verkeersslachtoffers onder Steenuilen beschikbaar. Waarom dit meldpunt? Volgens Vogelbescherming Nederland vallen onder Steenuilen in het verkeer relatief de meeste vogelslachtoffers. En uit recent onderzoek van Peter en Wies Beersma onder doodgevonden Steenuilen (zie www.steenuilgroningen.nl/dode_steenuilen) blijkt dat het verkeer voor de Steenuil zelfs de belangrijkste onnatuurlijke doodsoorzaak is. Om iets aan dit probleem te doen, wil het meldpunt aan de hand van de ingestuurde meldingen, en in overleg met de plaatselijke wegbeheerders, gerichte maatregelen treffen op de belangrijkste knelpunten in ons wegennet. Vaak zijn dit plattelands- en provinciale wegen.

We vragen een ieder om de vondst van een dood- of aangereden Steenuil bij het meldpunt te melden. Dit kan heel eenvoudig door op de site www.steenuilgroningen.nl (onder de menukeuze Meldpunt) een formulier in te vullen met de exacte gegevens over de vindplaats en de vinder. De gegevens worden opgeslagen in een database en direct zichtbaar gemaakt op een waarnemingenkaart. Bij het meldpunt kan men alle waarnemingen vanaf 1994 kwijt.

Rectificatie

Door een fout in het redactieproces is bij de bijdrage over lopend onderzoek aan kruisbekgeluiden in Limosa 77: 31-38 een auteur weggelaten. De volledige verwijzing naar de bijdrage luidt:

P. Edelaar, M. Robb, K. van Eerde, K. Terpstra, R. Bijlsma, E. Maassen & Vrs. Nebularia 2004. Zijn er meerdere soorten 'Gewone' Kruisbek in Nederland? Limosa 77: 31-38.

Onze excuses aan de auteurs.

De redactie